

SĂMBURĂTORUL

REVISTĂ=LITERARĂ=SI=ARTISTICĂ

IN ACEST NUMĂR:

<i>E. Lovinescu</i>	Alexandru Vlahuță
<i>Ion Barbu</i>	Cucerire
<i>I. C. Vissarion</i>	Un chin...
<i>G. Rotică</i>	Pe'nserate
<i>Eugen Relgis</i>	Senzașii
<i>D. Iov</i>	Pușkin
<i>Elena Farago</i>	Iubește-mi mâinele și ochii...
<i>Mihail Iorgulescu</i>	Apamemnon al lui Eschil
<i>Al. Popescu-Telega</i>	Din literatura spaniolă
Cronici : <i>L. Rebreanu</i> : Teatrul Regina Maria : Monna Vanna ; Teatrul Modern : Stăpânul fierului ; <i>F. Șirato</i> : Expoziția sculptorului Boambă ; Expoziția Chirovici ; Expoziția Schweitzer ; Expoziția Constantinescu. — Insemnări.	

= APARE = SĂMBĂTA =

A apărut:

E. LOVINESCU

„CRITICE“

VOL. I

EDIȚIA II

Lei 8.—

EDITURA ALCALAY

SBURATORUL

REVISTA SĂPTĂMĂNALĂ LITERARĂ, ARTISTICĂ ȘI CULTURALĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

COLABORATORI:

Zaharia Bârsan, Al. Cazaban, G. Cair, Radu Cosmin, Maria Cunțan, N. Davideșcu, V. Demetrius, I. Dragoslav, Victor Eftimiu, Elena Farago, Ion Sângiorgiu, Ion Al. George, Otilia Ghibu, I. Gorun, G. Gregorian, E. Lovinescu, M. Lungeanu, Virgiliu Moscovici, A. Moșoiu, Constanța Marino-Moscu, A. Mândru, Liviu Marian, Claudia Millian, Corneliu Moldovanu, D. Nanu, Maria Pamfile, Hortensia Papadat-Bengescu, Dragoș Protopopescu, I. Pețrovici, Al. Rally, L. Rebreanu, Eugen Relgis, Marcel N. Romanescu, G. Rotică, Radu D. Rosetti, H. Sanielevici, Alexandrina Scurtu, F. Șirato, Al. T. Stamatiad, G. Stratulat, Caton Theodorian, A. Toma, Ada Umbră, T. Vianu, I. C. Vissarion.

ABONAMENTE:

UN AN . . . . . LEI 50 = ȘASE LUNI . . . . . LEI 30

Pentru învățători, profeși și studenți

UN AN . . . . . LEI 40

PREȚUL UNUI EXEMPLAR 1 LEU

SBURATORUL se găsește de vânzare la toate librăriile și chioșcurile de ziare din România Mare

Abonamentele se primesc la *Librăria Alcalay & Co. și la administrația revistei.*

Administrația: Sfrada Sărlindar No. 14

— BUCUREȘTI —

Manuscrisele, corespondența și schimbul se vor trimite pe pe adresa
d-lui E. Lovinescu, str. Cămpineanu, 40.

SBURĂTORUL

REVISTA LITERARĂ, ARTISTICĂ ȘI CULTURALĂ

Director: E. LOVINESCU

ALEXANDRU VLAHUȚA

I

Problema supraviețuirii este neliniștitoare pentru orice scriitor. Lui Vlahuță i s'a pus de mulți ani. O posteritate pe care poetul o întreba cu îngrijorare. Prin tact și bunăvoință universală dezarmase hula și violența. Descifra, totuși, tăcerea. Il durea poate. Lutul se încăpăținează în nemurirea spiritului: vas nemernic al unei prețioase mi-zeme de eternitate.

* * *

Contemporanii l'au rânduit pe Vlahuță printre poeții eminesciani. Răuvoitorii, printre eminescoizi. Mulțimea simplifică în totdeauna. De obicei, drept. Reduce liniile cote la o singură linie energetică; nu recunoaște în personalitatea cuiva decât o singură notă. Nota cea mai caracteristică. Restul se șterge.

În fixarea lui Vlahuță optica mulțimii a greșit. A simplificat violent. N'a polarizat însă amănuntele în jurul unei axe sigure. S'a lăsat înșelată de aparențe. Cultul sgomotos al poetului pentru Eminescu i-a impus ca o profesiune de credință. l'au mai impus câteva forme eminesciane, armonia unor versuri, amestecul de poezie și de familiaritate devenită dintr'odată poetică :

*Ce fericiți am fi 'mpreună
Ne-am alinta, ca doi copii.
Acu ni-i vremea, numai bună,
De desmierdări, de nebunii?*

(Ce fericiți am fi 'mpreună!)

*A fost să mi te-arăți în cale
Asupra-mi ochii blând să-i pleci,*

*În farmecul privirii tale,
Durerile să mi le 'nneci...*

(În fericire)

Sau acest rar exemplu de falsă memorie :

*De mult a noastre inimi poate
Fără să știm, s'au cunoscut,
Căci prea ne-am înțeles în toate,
Din clipa 'n care ne-am văzut.*

(În fericire)

Dominația lui Eminescu e evidentă. În partea formală numai. Nu și în atitudine față de viață. Mulțimea n'a distins însă. L'a fixat în umbra marelui poet.

Critica a făcut mai târziu deosebirea necesară. A arătat pesimismul integral al unuia, și optimismul celuilalt. Printr'o interpretare tendențioasă și unilaterală, C. Dobrogeanu-Gherea l'a numit „decepționist“. A luat una din atitudinile poetului drept nota caracteristică a personalității lui. Omul de doctrină și de sistem, el n'a văzut în scriitori decât ceiace-i ilustră teoriile.

* * *

Vlahuța a fost un optimist. O formulă asupra căreia nu se mai poate reveni. Nu mai are nevoie de demonstrație. Rămâne numai să-i precizăm natura.

Pe cât era de total și de definitiv pesimismul lui Eminescu, pe atât e de relativ și de rațional optimismul lui Vlahuța.

Nu răspunde unei viziuni spontane și energice. Nu aduce un ritm nou în dezvoltarea poeziei române. Reacțiunea împotriva pesimismului eminescian a așteptat momentul exploziunii optimiste a lui Coșbuc. Curentelee își iae drum numai prin acțiunea unui temperament hotărât. Nu un astfel de temperament avea Vlahuța.

Optimismul lui e de natură intelectuală. Are paloaerea lucrurilor trecute prin raționament. E un punct de discuție. Suportă o argumentație și o concluzie...

„Din prag“ este deci subiectul predilect al criticilor, care, ne simțind poezia, o analizează.

O discuție de ordin didactic și de caracter retoric în

jurul problemei morții. Omul de temperament o rezolvă însă prin instinct...

A muri? E singura scăpare:

— *O să fu acolo 'n tibnă
Nici urât, nici dor; nici cobeă neprielniceilor gânduri
N'or mai răscolî cenușa rece, ținută 'n scânduri.*

Nu va ști de nimic... De odată se deșteaptă gândul eternității morții:

Nu de moarte mă cutremur, ci de veșnicia ei.

Să nu mai trăești?

*Să nu mai gândesc nimica, nici să văd, nici să aud!
Să nu mai primesc văpaia soarelui de primăvară,
Ori să mi răcoresc viața la un amurgit de seară
Și s'ascult pe gânduri, doina etc. etc.*

Argumente de ordin sensorial., Cât despre viața de dincolo, cine știe?

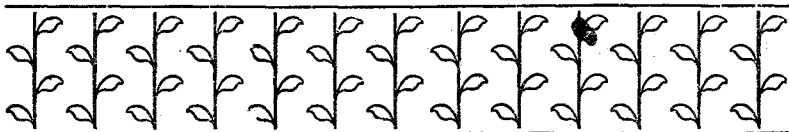
Altă viață? Altă lume? e-o poveste minunată.

Numai ce e pe pământ e sigur. Are stele, flori, păsări. Deci:

Înainte morții mele — moartea dragostei de viață.

Problema morții e pusă în ecuație. A dat un rezultat negativ. E preferabilă viața. S'o iubim, dintr'un calcul conștient. Un optimism voluntar și rațional, fără amploare și vehemență. Nu putea sta în fața negațiunii superbe și totale a lui Eminescu. Prin rezerve și cumpăniri a dat loc chiar la confuziuni în mințile simpliste. Pentru spiritele scrutătoare e un criteriu sigur că sursa inspirației lui Vlăhuță e pur intelectuală și, într'o măsură oare care, anti-poetică.

E. LOVINESCU

CUCERIRE

*Dealungul nepăsării acestei reci naturi,
Spre nevăzutul unde arpegii de fanfare
Desfac în flori sonore o limpede chemare
Vom merge în armură de fier, întinși și duri.*

*Ca nu cumva sub dârza trufle ostășească
Să se adune umbra sau plumbul vr'unui nor,
Vom încrusta viziunii aprinsul Kohinor
Și vom lăsa ca ochiul de foc să ne orbească ;*

*Un somn năuc ne-o duce pe drumul mort și 'ngust ;
Dar ființa noastră, pură, desprinsă de gândire,
Va ascultă cum sparge a orei îngrădire,
Cum urcă din adâncuri un mare imn august.*

*Și-ntregi în trâmbițarea de dincolo de vreme
Și năzuind înalte și albe biruinți
Ne vom svârli prin larma asaltelor fierbinți
Mai sus de noi... în largul destinelor supreme...*

ION BARBU

Un Chin...

Sunt tare supărat pe Dumnezeu, întâi : pentrucă nu-i pricep scopurile și al doilea : pentrucă mi se pare ne'ndurător și el.

Am în fața casei mele două familii de nemernici, despre care am întreat pe Dumnezeu pentru ce le ține, când ele sunt numai și numai făcătoare de răutăți și prilejitoare de dureri pentru tot ce se află împrejurul lor.

Dumnezeu nu-mi dă răspunsul, răspuns cerut de multe ori, iar nemernicii cresc și se 'nmulțesc.

De când îi cunosc, îi cunosc ca răi, ca hoți și ca proști.

Copii acestor familii cresc goi și desculți, când mâncați, când nemâncați, dar cresc, sunt însă răi și fără milă, tot așa ca și părinții lor.

Orice pasere ar prinde, o ucid numai în chinuri, numai de plăcerea de a ucide.

Cuiburile vrăbiilor, ale pițigoilor, rândunelelor, coțofenilor, grangurilor și a orice fel de pasăre, le strică, le sparg oule, și de au pui : îi ucid !

Pisici, căței, câini, orice, ucid de plăcere. De furat, fură orice le-ar pica la 'ndemână, ziua ca și noaptea. Pe oricine, prieteni sau dușman, îl pârăsc, de ce-au făcut chiar ei, îl bîrăfesc și mint fără rușine.

În judecătorie ca și 'n biserică, jură și fură fără nici o teamă... Și cu toate astea pare că de ei nu se leagă nici un rău ; nici boale, nici judecăți.

Dar ce e mai grozav pentru mine, e ceia ce văd zilnic la ei. De mult, de când i-am cunoscut, vitele ce ajung să fie ale lor, sunt cele mai pedepsite vite de pe lume.

Le leagă cu vr'un lanț de furat și acolo le uită nebăute și nemâncațe.

*

Uite acum în față, peste gard, o vițea bălțată a lor. E legată cu un lanț gros de furca pătului. De 'nainte ca hrană n'are nimic. E pocălită, e slabă de se leagă când merge și-i e foame, căci întinde de lanț și sbiară mereu.

Dela masa mea de scris, o privesc prin geamul deschis. și știu că nemernicii, mama și un fecior — ceilalți sunt duși — sunt în casă, o aud dar tac.

Vișeaua sbiară, întinde de lanț, dar lanțul e puternic; se uită în jos, linge cu limba pulberea, o clefetește în gură, bale noroioase îi curg, sbiară lung și răgușit și mereu!...

Femeia, stăpâna vișelei, are urechi, aude cu ele, dar nu se sinchisește de sbieretele vișelei de parcă nu le-aude!

Sufletul ei rău, sufletul ei prost, e fără 'ndurare, e fără milă, e fără stmț.

Pufue și tace!... ba încă pleacă la familia cealaltă de nemernici, să stea de vorbă.

Trece pe de înaintea vitei și n'o vede și n'o aude, că sbiară lung, răgușit și mereu!

Vișeaaa se leagănă de foame, iar ea stăpâna, calcă încet, se leagănă pe șolduri. fiindcă se socotește frumoasă și trece, parc'ar fi surdă, parc'ar fi oarbă!

Vișeaua se uită după ea lung, întinde de lanț, se leagănă pe picioare; îi tremură șoldurile și vinile picioarelor și sbiară, sbiară lung, răgușit și mereu, de mi se rupe inima!...

Numai pot să rabd chinul ce-l văd. Asvăr! condeiul pe masă și plec la gard și 'ncep s'o strig...

„Întoarce-te și vezi... Vișeaua moare de foame!“ Ea 'se duce, legănându-se pe șolduri, corabia nepăsărei și nu-mi răspunde!...

O strig mai tare odată, de două ori, de trei ori...

Nu se uită și nici nu-mi răspunde!...

Tremur de milă, de necaz și iar strig:

„Dă drumul vișeli la iarbă să puscă!... Moare de foame!..

Ai milă de ea, e păcat!..“

Întoarce capul, e cruntă, se oprește, e gata să-mi zică ceva rău, dar își ia seama, că se scarpină în dos și pleacă nainte, încet, legănându-se, corabia obrăzniciei!

Se scarpină, în batjocoră, ca să mă necăjească și mai rău! Ea e supărată, ai ei sunt supărați pe mine, pentru că eu am ce mânca, dar ea și ceilalți, ca ea, n'au și n'au prea avut de când îi știu și nici acum nu au.

Crede că-mi face rău și n'ascultă; iar vișeaua sbiară, sbiară lung, răgușit și mereu!

Imi vine necaz, imi vine furie! Mă uit în sus spre cer și strig: Măi!... Orbul din cer! Nu vezi nici tu; n'auzi nici tu; n'ai milă nici tu?... Ce e vinovat sufletul ce e legat cu lanțul de furca pătului?... Pe cine a ucis? De ce l-ai dat avere nemernicilor?... De ce nu-l iei, de ce nu trimeși lupii să-l scape de chinul foamei și al lanțului?... De ce îi nemernicii? Ce-ți fac? Te slăvesc închinăciunile lor ca să le ajuți să fure? Tutorora fac rele, oare ție îți fac vr'un bine? Cu ce te-au mituit ca să-i rabzi?... Pentru ce-i îi?“

Dar vișeaeu mă vede, pornește spre mine cât lungul lanțului, întinde botul și gâtul, mugeste, cere, clefete bale noroioase, sbiară lung, răgușit și cu ochii la mine!..

Ce să fac?... Tremur!... Imi vin lacrimi în ochi... Să-i

dau trifoi, va zice că i-am dat să-i otrăvesc vițeaua; că altfel ce-ași fi avut eu cu dobitocul ei?.. Vițeaua va muri poate de foame și ea va zice că eu i-am dat nutreț otrăvit!.. Ei, în stare d'a face toate relele, mă vor crede și pe mine la fel cu ei.. Că i-am dat de milă, de durerea ce o simțeam eu, nu vor crede... Și de va muri vițeaua, eu voi fi reclamat și arătat tuturor ca ucigaș de vite; și eu voi fi pus să-i cumpăr viță în loc, ba să-i plătesc și pentru vină după lege!

Vițeaua sbiară, întinde lanțul, se leagăne pe picioarele ce-i tremură, clefete bale noroioase, sbiară lung, răgușit și mereu!..

O rup de fugă de la gard, intru în casă, îmi iau pălăria și fug departe, gonit de milă. Nu pot însă să n'aud vițeaua, care sbiară, sbiară lung, răgușit și mereu!..

M'am dus departe până n'am mai auzit-o și am venit tocmai seara...

Ah!... dar mâine, fie-ți milă Doamne de vițeaua Safti, barim cum mi-e mie milă!

I. C. VISSARION.

RE'NSERATE

— „In grădina dela stradă
Văd o roză singurică. —
De tâlhari — copilă, spune; mi —
Maicei tale nu-i e frică?“

— „Mama'n casă totdeauna
Bucuroasă povestește,
Când la floarea din grădină
Vr'un drumeț mai lung privește“.

— „Cine însă trece sara
Și o vede nu se 'ndură
Să se ducă și s'o lese;
Spune-i mamei că i-o fură“.

— „Gardurile la grădină
Nu le vezi ce multe-s ele?
N'are mama nici o frică
De drumeț cu gânduri rele“.

— *Ca să rup'o floare, hoțul
Gardul cel mai nalt îl sare;
Spune-i mamei să-și păzească
Ademenitoarea floare".*

— *„Ghimpi atâția are roza
Pentru mâna îndrăzneată;
Cine-o rumpe, alte garduri
Nu mai sare în viață.“*

— *„Nu-i atât de dulce prada
Dacă nu-i simți și amarul;
Spune-i mamei să păzească
Că pot fi și eu tâlharul“.*

G. ROTICĂ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SENZAȚII

*Infâia oară am intrat aseară
In cârciuma cea veche cu cerdac,
In templul celor care vor să piară
Goniți de groaz'aceluiși tic-tac.*

*In încăperea scundă și boltită
Lumina se luptă cu umbre aspre,
Și-un miros și o ceață înăcrită
Dospeau alene germei de dezastre.*

*Iar oamenii, contururi grosolane
Tăiate în poziții chinuite,
Din când în când își scormoniau prin rane
Și își umpleau paharele coclite.*

*Cu gestul suveran de mântuire
Sorbiau în gâlgăit de orgă spartă
Culorile lichide, — și'n neștire
Rânjiau, în fericirea lor deșartă...*

, ...

*Incet năștea în mine o dorință,
Fierbea în mine seva destrănării,
Iar mintea cugeta cu prisocință
Și'n ochi lucia tristețea disperării.*

*Doriaș să fiu strivit, ca de o stană,
De-o crâncenă făptură femeiască, —
Bizară caracatiță umană
In care arde setea păgânească.*

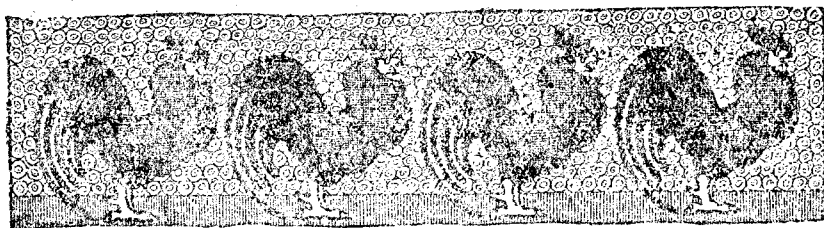
*Cu brațele și pulpele să frângă
Ființa'mi istovită de durere,
Cu buzele-i enorme să mă strângă
Să nu rămână sânge în artere...*

*Să'mi curățe și inima de-otrava,
De viermii aiurărilor rebele, —
Și, prea sătulă, ea apoi lăsa-va
Un stârv, cu ochii țintuiți spre stele...*

. . . . .

*Ci, dacă'n mine va rămâne-uitat,
Ca un diamant, un germene de bine,
Eu încă voi renaște, ne'nfrânat,
Cu sânge nou curgând voios prin vine...*

EUGEN RELGIS

PE DRUMURI BASARABENE

P U Ş K I N

Ploua, în noapte, îndesat, mărunț, ca 'ntr'un sfârșit de toamnă. În răstâmpuri s'auzia izbiturile stropilor în frunzișul vesteț al copacilor. Ceva din monotonia ploii și tristețea nopții pătrunsese în casă. Ștam, întins pe pat, cilind, când prietenul meu Neculai Morțun bătu în ușă. Intră ud de apă aducând în straele lui un miros jilav și rece.

Am venit să te iau la mine.. bem un ceai două... mai stăm de vorbă...

M'a mirat invitarea lui; știam că are o gazdă morăcănoasă, rea de gură; despre care îmi vorbise deaiața ori în așa fel încât, la gândul c'ași pulea întra în casa ei, mă cuprindeau fiori.

— D'apoi gazda ta ce-o să zică? răspund eu.

— Apoi dacă m'oiu potrivești la eal.. Am lăsat o citind... toată ziua și până noaptea târziu nu ridică ochii din cărți.. O aud din odaie de la mine cum declamă din Pușkin.. Asta-i palima ei: Pușkin!..

— Nu merg, dragă, nu pot suferi să mă privească urât cineva când îi intru în casă.. Și-apoi n'auzi cum toamnă afară?

— Știu că nu stau peste lume... O palmă de loc.. Până ce ajungeam numai gata și samovarul..

N'am putut scăpa și-a trebuit să-i fac plăcerea. Când am intrat în ograda întunecoasă, o îndoială coborâse în sufletul meu. Pe coridor era întuneric besnă; înaintam orbește lovindu-mă de lucrurile din cale.

— Care-acolo? răcni, în rusește, o voce aspră, groasă.

— Eu, cucoană, dar n'ai o lumină?

O bătrână scurtă, mățăhăloasă, cu acea desplăcută înfățișare de mahalagioaică, ne eși înainte ținând în mână o lumânărică. Pe sub un țulpan murdar îi curgea, pe la urechi, părul. În bluza-i cadrilată ar fi încăput trei trupuri de femeie.

Mă privi cu ochii încrunțați; îmi venea să fug înapoi.

— Iacă aduc un prieten al meu, cucoană, și Neculai Morțun mă arătă.

Baba aplecă lumânărica și mă privi la picioare. Uitătura ei mă făcu să-mi examinez încălțăminte. Eram plin de glod și ud ca un câine lăsat în ploae.

-- Lasă că nu-s covoare de Persia, lămuri prietenul împin-gându-mă în odăe, în urmă auziam bodogăind baba și isbind uşille.

— Ce m'ai adus aici mă, să supăr oamenii?

— Dă-o... c'acuş eram să-i zic... dacă m'oiu potrivi la ea apoi va trebui să stau cuc în casă... la 'n auzi-o cum hodorogete din gură..

Dintr'o odăe vecină creşteau izbucnirile supărăcioase ale bătrânei. Cineva răspundea rar apăsât.

— Cine m'a adus pe mine aici?...mă gândeam privind odaia mică în care abia încăpea un pat, o masă și soba unde focul râdea prin porţifa ştrbă e gură.

Neculai Morşun părea tare liniştit; de odaia gazdei ne despărţea o uşă mascată printr'un covor vechiu, așa că auzeam bine răbafnelile babei, izbiturile și vorbele rusești pe cari îmi părea bine că nu le înțelegeam.

— Mă duc să-i spun s'aducă ceaiul..

— Nu, nu, te rog, nu beau, las'o 'n pace n'o mai supăra..

Dar prietenul meu și eși pe uşă. La început auzii răcnind pe bătrână, apoi glasul ei aspru prinse a se potoli, pe urmă o liniște plăcută cuprinse întreaga casă. Când se întoarse, prietenul meu era vesel și își freca mâinele ca un om mulțumit.

— Acuş vine și ceaiul..

Afară şuera vântul și isbea ploaia în fereastră. În odăiță era cald și plăcut. O lampă nu tocmai mare lăsa ca toate lucrurile să le 'mbrace o prietenească umbră.

Uşa se deschise și gazda abia reuși să intre hojiș. M'am ardicat cu spaimă în soflet.

Prietenul meu, mă presintă Neculai Morşun, mă rog poftiți de vă faceți *znacomi*...(cunoscuți)..

I-am sărutat mâna. Bătrâna râdea și se uita la mine cu niște ochi de mamă bună. Apoi într'o rusească presărată și cu câteva vorbe moldovenești, prinse a vorbi ceva din care eu nu înțelegeam aproape nimic. Așeză un scaun lângă sobă și-mi făcu sema să stau la căldură. Trase masa lângă mine, i-și și aduse numai decât samovarul. Aburi calzi începură să se destrame pe hogeagul înegrit de fum. Fierbea apa înădușit, cu zumzei de stup de albine.

Prietenul meu nu mai putea de bucurie îi sticleau ochii. Nu 'nțelegeam schimbarea asta a bătrânei și mă uitam nedumerit cum așeza pe masă, în fața mea bunătați: povidlă, dulceață, zahăr, pâine albă de casă și-un șervețel cum îi omătul.. După ce turnă ceaiul mă privi mult, cu admirația cu care privești un tablou deosebit, apoi clătînd din cap, veselă, mă pofti să iau.

— *Pajaloste*... ceai... *prasad* (povidlă)..

Elena Dimifrievna ieși dar parcă văzuse când am isprăvit ceaiul, că repede apăru și îmi turnă altul. De data asta a stat mult în fața mea, sorbindu-mă din ochi, vorbind cu prie-

tenul meu care încurca pușin rusește. Și amândoi pomeniau mereu numele lui *Pușkin*...

— Dar ce tot spunei de *Pușkin*?

— Povestește bătrâna ce-a citit astăzi... răspunde prietenul meu... zice că tare frumos mai scrie...

Bătrâna pricepu, că întări și ea din cap, rostind, cu glas duios: *Puș-Kin!*.. *Puș-Kin!*..

Se încălzise bine în casă și ceaiul fierbinte îmi aprinse obrazii. Îmi venea să mă 'ntind...

După ce gazda fugi iarăși, întreb pe prietenul meu :

— Mă d'apoi ai o gazdă!.. Ce tot spuneai tu că-i așa și pe dincolo ?..

— Azi i-o zi mare bre, azi a citit pe *Pușkin*..

— Parcă numai azi l'o fi citit ?

— Ba îl citește 'n ficare zi... dar astăzi... astăzi *Pușkin* a fost mai interesant!..

Vedeam eu că prietenul ascunde ceva... și nu l'am descusut.

După o jumătate de ceas bătrâna își aduse și bărbatul : un bătrân cu plefe albe, cu barbă stufoasă, îmbrăcat într'o haină verde încheiată la o parte. În urma recomandării, începu, nu știu ce, să-i spuie, rostind iarăși numele lui *Pușkin*. Acum toți patru stam împrejurul mesei în mijlocul căreia forfolia samovarul. Bătrânii mă îndemneau mereu cu ceai și cu *prasad*; odată am surprins pe babă cum îi arăta moșneagului că am păr mare, stufos, după care semn imediat am auzit numele lui *Pușkin*.

Mă simțiam bine în tovărășia bătrânilor, numai îmi părea rău, că nu li prea înțelegeam vorba. Ploaia contenise, dar vântul tot se chinuia prin întunericul umed. O moleșială îmi îmbrăcase trupul și căldura ce venea de la sobă mă umplea de plăcere. Iar când bătrâna aduse o cană mare cu vin și plăncincioare ferbinți, cu brânză și pere mari cât un cap de copil, am cunoscut că lucrurile se 'ncurcă.

— Luași, mă rog, mă tot îndemna bătrâna, poftim plăcinte, poftim *vino*...

Apoi uitându-se la moșneag :

— *Pușkin*... *boje-moi boje-moi*...

În căldura plăcută, sub lumina slabă a lămpii, am mâncat și-am băut până târziu după miezul nopții. Vinul era nou, pișca limba și se cam urcase la cap. Plăcintele calde alunecau, unse, iar prietenul meu îmi spunea : „Nici eu n'am crezut că au s'ajungă lucrurile până 'aici...”

— Dumneata știi *Pușkin*?.. mă întrebă moșneagul...

— Știi... frumos, tare frumos...

— O, boje moi boje moi... *Pușkin*!.. frumos... tare *bun*... conținua bătrâna. Și de-odată se scoală și 'ncepe a spune versuri din *Pușkin*! Da din mâini, apleca masa de carne în toate părțile și-i curgeau ochii. Îi tremura glasul; moșneagul plângea bolborosind în stufăria bărbii: *Pușkin*... *Pușkin*...

— *Vaş Zdorovi, Puşkin...* (în sănătatea dumneavoastră, Puşkin...) şi amândoi ciocniră cu mine paharele pline.

Apoi glasul bătrânei începu iarăşi, trist, dulce şi sfielnic, să înalţe, ca o rugăciune, o poezie de Puşkin.

Când m'am sculat să plec, bătrâna nu s'a putut stăpâni; mi-a cuprins capul şi m'a sărutat, mângâindu-mi pletele. Şi moşneagul de asemenea...

— Poftim... Poftim...

— Da-da, o să mai viu, mulţumesc o să mai viu...

M'am oprit în poartă să-i mulţumesc prietenului.

— Eu îţi mulţumesc, răspunde el.

— Ba eu... ai o gazdă!.. păreche...

— Păi, odata vine Puşkin la noi...

— Şi mă lămuri:

— M'am gândit eu să-i fac una babei... după ce-ai venit, când m'am dus în odaie la ea, i-am spus: cucoană... ştii cine-aista care-o venit la mine? Aista-i la noi cel mai mare scriitor: *pisati*...

Când a auzit baba de Puşkin şi când fi-a văzut părul mare peste cap, parcă i-a luat cineva răutatea de pe suflet...
Acu, noapte bună, Puşkin, noapte bună...

Şi Neculai Morţun se pierdu în întunericul ogrăzii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

D. IOV

Jubeşte-mi mâinele şi ochii...

*Jubeşte-mi mâinele şi ochii şi iartă-le dac'au fost clipe
In care n'au ştiut să-şi spună, în care n'au putut să-şi dea
Atât cât ar fi vrut, atâta cât poate doru-şi le cerea
In dragostea, în îndoiala, în desnădejdea unei clipe...*

*Jubeşte-mi mâinele şi ochii şi iartă-le ne-vruta vină
Că prea târziu veniră 'n cale-şi şi prea curând se dnc de tot...
...Desleagă-mi sufletul de vina că în curând n'am să-şi mai pot
Aduce 'n mâini şi 'n ochi târziul, durutul zâmbet de lumină...*

*Jubeşte-mi mâinele şi ochii şi iartă-le dacă durerea
Că fi-au plecat va fi mai mare decât norocul c'am venit...
...Jubeşte-mi mâinele şi ochii şi iartă-le că n'au puterea
Din moartea lor să-şi crească 'n suflet nestinsul zâmbet de zenit...*

ELENA FARAGO

Agamemnon al lui Eschil

(Fragment)

Traducere din grecește

CORUL

ANTISTROFA II

*Si-atuncea regele bătrân
Din fruntea năvilor eline.
Văzând în Calchis că-i rămân
La țarm corabiile pline,
Nu mai certă pe ghicitor.
Părea că merge răbdător
In pasul crujelor destine.*

STROFA III

*In Aulis refluxul mării
Sfârșia puterile ostirii.
Din Strymon vântul pustirii
Făcea să piară floarea țării.
Secau proviziunile. Goale
Zăceau corabiile 'n port.
Cu trupul siab de dor și boale
Părea orice ostiaș un mort
Căci îndoit vedea că fine
De-acum năpraznică furtuna.
Când, iată că profetul vine,
Profetul ce-a vestit-o 'ntruna.
Din partea Artemisei cuvântul
Isbăvitor, dar greu l'a spus.
Lovesc Arizii-atunci pământul
Cu-al lor toiag și 'n stare nu-s
In ochi să nu le vină plânsul
Când ei cuvântul greu l'aud.
Mai groaznic nu e decât dânsul
Al mării neastâmpăr crud.*

ANTISTROFA III

*Și atunci strigă bătrânul rege :
— «E greu! Oși cine înțelege
Că nu poți să nu te supui.
Dar, de-mi sugrum copilul nu-i
La fel de greu?
Odorul drag din cuibul meu!
Eu tatăl ei, cum să mă scaid
Cu mâna mea în sânge cald
Și fecioresc vărsat pe-altar?
Cum pot să i las pe-ai mei in
drum,
Făr'ajutor? Să plec acum?
Și flota mea?... E în zadar
N'am cu-i s'o las. E scris de
zei
Să fie-așa căci pentru Ei
Și sânge cald și fecioresc
Au drept să mi ceară să jertfesc
De vreau să mi tină vântu 'n
loc.
Să mi fie barem cu noroc!*

STROFA IV

*Așa vorbi văzând că nu e
Speranță nicăiri de bine.
Își luă curaju 'n dinți să spue
Că-i rob vrășmașelor destine
Și că supus le duce jugul
Ne mai văzută fu pe lume*

Nelegiuirea fără nume.
Dând ordin să se 'nalțe rugul,
Din tată deveni călău
Al fetei lui. Prin capul tău
Nici când n'ar trece așa idee :
Răsboiului pentru-o femeie,
Isbândeii flotelor abee
El jertfă-și dă copilul său.
Se vede că pe mulți sminteala
Ii face-a pierde-al vieții preț.
In suflet dându-ți îndrăsneala,
Te face 'n rele mai isteț.

ANTISTROFA IV

Ci mult doriții de răsboae
De milă inima nu-și moae
Când plânge fata și-al ei tată.
Nici vârsta ei nevinovată
Nu i despietri. El n'a mai spus
Nici un cuvânt. I s'au adus
La jertfă oameni de ajutor.
Sfârșindu-și ruga 'n fața lor,
Pe-altar suiră pe fecioară,
Precum ai pune-o căprioară,
In peplu lung înfășurată

Și 'n sbucium mult, nemân-
gdiată
Cum se sbătea pe rug culcată,
Căluș în gură-i pun în pripă.
Frumoasa-i gură care șipă
Spre-omorători blestem amar,
Blestem pe casa urgisită
Se 'năbușe 'n blestem și-arar
Mai scoate-o vorbă chinuită.

STROFA V

Și cum se revârsa pe trepte
Vestmântu-i floare de șofran,
Frumoasă ca 'n icoane 'n van
Vor găzii-aiurea să-și îndrepte
Priv.rile-ocolind copila
Ce 'n suflet le sădise mila.
Părănd că vrea să le vorbească,
Era ca 'n vremurile bune,
Când vocea-i clară feciorească,
Făcea în cântec să răsune
Căminul cel cu 'ntinse mese,
De oaspeți foarte bucuroși.
Când tatăl fericit, adese
De ea se arătă fălos.

MIHAIL IORGULESCU

Din literatura spaniolă

Sfaturile unui tată

După El leon y los demas animales de Irriarte

Toate mărețiile au un sfârșit: munții se macină și, praf și pulbere, se duc să umple prăpastia oceanelor; împărățiile se prăbușesc și sfârticate se scufundă în bezna cronicelor; gloriile se sting abia mai lăsând câteva scântei în îndepărtările trecutului; și soarele se va stinge într'o bună zi, e vorba

numai de timp, și se va preface într'un bulgăr rece rătăcind prin văzduh.

● Nu e deci de mirare dacă *leul*, regele codrilor, va trage să moară în pustietatea unei peșteri.

Fusese atotputernic: îi sedise ceasul și începuse agonia.

Lângă el ședea fecioru-său, prințul moștenitor al pădurilor și regele tuturor animalelor.

Monarhul murind și mai mult decât monarhul tatăl, îi da cu greutate ultimul sfat, cel mai de seamă.

— Fugi de om — îi zicea — păzește-te cât vei putea, nu te încumeta să te lupți cu el.

Ești stăpânul nețârmurit al celorlalte animale: nu-ți fie teamă de ele: stăpânește-le, asuprește-le, sfășie-le dacă ti-e toame.

Cu toate poți să te lupți, pe toate poți să le răpui; însă nu te încerca să te lupți cu omul: te-ar ucide și fără milă, pentru că e crud, mai crud decât noi.

— Așa de viteaz și puternic e omul? — îndrăzni să întrebe feciorul.

— Nu, puternic nu e — rosti tatăl. Și adăogă: Să-i dai una cu coada l-ai zvârli prin aer ca pe cel mai netrebnic animal.

— Are poate colți și dinți primejdioși?

— Sunt găunoși și nu fac nici cât ai unui șoricel.

— Atunci unghiile-i sunt tot atât de tăioase ca ghiarele mele?

— Nu fac nici două parale, ba une-ori le are chiar murdare; nu, cu ghiarele n'ar fi în stare să te doboare.

— Avea-va cumva coamă stufoasă ca asta a noastră, pe care noi o scuturăm cu trufie?

— Nici coamă n'are; unii sunt chiar chei.

Ajungând aci, bătrânul, cască până la urechi botul uriaș: fie că voise să răză și nu putuse, fie că începuse horcăiturile morții.

— Și femeile animalului ăștia, sunt primejdioase?

Muribundul dădu să se scoale, dar nu izbuti și rămase o clipă pe gânduri, bolovănind ochii și înghițind din greu aerul.

Făcu o sforțare și mormăi: — Nevasta omului! e de viță regească!; dar, ține minte, e mai de temut decât bărbatul.

— E așa de mare puterea ei?

— Se pare că nu; totuși e mare.

— Și are unghii, colți și dinți?

— Mai e vorbă!

— Și coamă?

— Ah! Fermecătoare! Și leul scoase cel din urmă răget.

După aceea nu mai apucă să rostească decât:

— Sfatul meu, ultimul meu sfat: nu te împotrivi omului.. fugi... fugi de om... dar mai ales de femeie.

Cască gura; vru să înghiță aer: nu putu: corpul i-se zgudu odată tot: plecă domol capul și-și dete sfârșitul.

Incepu împărăția feciorului.

Când înțelese el că taică-său murise, nu se boci și nici nu plânse, pentru că leii nu plâng; se întinse însă lângă stârvul înghețat, își apropie căpățâna de-a răposatului și stătu așa o bucată de vreme. Boturile li se uniră: coamele li se amestecară de par'că erau două sâlcii plângătoare sau două pârae de lacrimi curgând pe o albie.

În sfârșit se ridică: își scutură coama și coada și răgi: nu mai rămăsese acum decât un leu, leul era el.

Ieși din peșteră: trase cu labele câțiva bolovani până ce astupă cu desăvârșire intrarea. Astfel tată-său își avea mormântul lui, întocmai ca un faraon.

Tânărul craiu o luă pe munți și trâmbiță împărăția nouă prin trei răgete de se cutremură pământul de jur-împrejur; totuși în noaptea aceea nu sfâșie nici un animal; nu-i era toame. Dormi puțin și cât dormi nu visă decât sfatul tatălui său. Omul! Omul! De ce? Să fie oare omul așa de temut?

A doua zi dimineata cum se deșteptă o porni prin lume. Întâlni-va pe om? Și dacă-l întâlnea, va trebui să fugă, împlinind astfel ultima voință a taică-său?

De-odată răzbătu prin perdeaua codrului un zgomot răsunător, ceva ca un răcnet. Nu mai încăpea în doială, trebuia să fie omul.

Dar nu: era un măgar care sbiera cât putea.

Leul, din fire, nu putu să se stăpânească, se repezi la el, îl trânti jos și-i înfipse ghiarele în carne.

— Ești omul? — îl întrebă.

— Nu — răspunse nefericitul dobitoc. — Nu sunt omul, eu toate că am auzit că unii din ei seamănă cu mine! E un măgar, e un așin, li se spune la mulți.

— Și tu ești voinic?

— Vezi bine că nu; mă ții pironit, mi-ai înfipt ghiarele și eu nici nu îndrăznesc să mă mișc.

— Și totuși zbieretul tău e puternic: nu m'a înfricoșat, dar m'a îngrijorat.

— N'avea nici o grijă: mulți sbiară cât îi ține gura și 'n fond nu sunt decât niște nefericiți ca mine, niște măgari.

— Unde ași putea da eu cu ochii de om?

— Ține valea asta, treci muntele și poate să-l întâlnești dincolo.

Leul dădu drumul măgarului și-și urmă calea. Cum mergea, simți ceva încolăcindu-i-se după picior: era o viperă. Cu o smucitură zdravănă o aruncă cât colo; făcu o săritură și puse laba pe ea.

— Ești omul? — o întrebă.

— Nu sunt omul, sunt șarpele.

• — Seamănă cu tine?

— Unii da, seamănă; se târăsc ca și mine și tot ca mine sunt veninoși.

— Unde ași putea întâlni eu pe om?

— Mergi mereu înainte pe munte și poate când vei da de vale să-l întâlnești. Da' ia-ți laba de pe mine că ești greu. Și zbârnâind limba ca acul vru să-l mușce.

— Ești o dihanie urâtă — zise leul. — Unui măgar i se mai poate ierta neroziile, dar o viperă spurcată ca tine nu merită decât turtită și sfâșiată.

Și zicând așa, o turti cu laba și o sfâșiă.

Urmându-și drumul, trecu creasta muntelui și începă să dea devale.

Deodată zări un animal care alerga prin stufiguri și sărind pe el, fără multă greutate, îl prinse, căci era mic și neputincios.

— Cine ești tu? Nu cumva ești omul?

— Sunt vulpea — răspunse animalul — dar prin vicisug fac tot cam cât el, deși printre ei sunt unii și mai vulpi decât mine; intru prin cotețele lui, îi mănânc găinile și nu-i las decât pe cele care-mi plac mie.

— Atunci îl cunoști?

— Mult și de multă vreme.

— Dacă-i așa, vino cu mine.

Leul și vulpea porniră din nou la drum și după câțva timp intrară în pădure.

Aci le ieși în cale o maimuță; se cățără iute pe un copac și de acolo de sus se apucă să facă strămbături caraghios la stăpânul și domnul ei, regele pădurilor; merse cu îndrăzneală până a se scărpinga în chip necuviincios în părțile de dinapoi.

— Ce animal e ăsta? — întrebă leul pe tovarăsa lui; n'o fi cumva omul?

— Nu e omul; da' aduce mult cu el.

Se bănuie chiar că ar fi frați sau cel puțin veri.

— Așa-i omul! — zise leul și scoase un răget în chip de hohot de râs. Dar atunci sârmanul tată-meu aiuria. Omul primejdios! Primejdioasă stârpitura asta caraghioasă. Mă duc să-l caut numai pentru ca să-mi fac gustul să-i taiu coada.

— N'o mai are — zise vulpea cu înțeleș — i s'a ros.

— Inainte! Pe om! Să-i înfrângem cerbicia! Trufașă, o ființă atât de nemernică! O ființă care seamănă la minte cu măgarul, cu vîpera la târât și la venin, cu maimuța la chip și căreia vulpea-i mănâncă găinile! Pe el! Pe el! — răgi leul de se cutremurau codri.

Alt animal îi tăie calea; îl înfruntă bărbătește și-l lătră furios.

— Nu vorbi rău de om, animal barbar și sălbatec. Omul e bun, e mărinimos, e tovarășul meu: împarte cu mine îmbucătura și dorm la picioarele lui. Dacă încerci să lupți cu

el, mă vei găsi alături de el: trupul meu va fi pavăză pentru ghiarele tale.

— Ești viteaz — zise leul. — Cine are prieten așa de bun, ceva bun trebuie să aibă.

— Omul n'are nimic bun, afară de cotețele lui — mor-măi vulpea.

În vremea aceasta un vultur imperial se coborî de pe o stâncă și veni să intre în vorbă.

— Taci, vulpe vicleană; omul este ființă de ispravă: o spun eu care văz lucrurile de sus de tot.

— O spui și-l aperi pentru că te măgulește, săpându-ți și zugrăvindu-ți chipul spre podoabă și îngâmfare pe armele și casele lui.

— O zic pentru că o știu și pentru că 'ntr'o zi mi-a mărturisit-o Jupiter în taină.

Leul ridică capul și întrebă:

— Omul sboară ca tine?

— Nu sboară; în cap însă, ca într'o colivie tainică, are o păsărică ce sboară mai sus decât mine și se 'nalță sus de tot.

— Cum o chiamă?

— Gândirea.

— N'o cunosc.

— Nici eu.

Leul rămăsese pe gânduri. Ce să fie omul? Măgarii vorbeau de el cu dispreț, viperile cu invidie, vulpile în bătaie de joc, maimuțele îl imitau; câinele însă îl apăra și vulturul îl stima, iar taică-său, cel mai puternic leu al codrilor, vorbea cu teamă de el.

Ce era de făcut? Să respecte cea din urmă dorință a tatălui său sau să-l caute cu hotărîre și să răpue pe cel care se 'ncumeta să fie regele firei?

Stătu la îndoială, dar vulpea îi șopti:

— Tu ești animalul cel mai puternic de pe pământ; ești stăpânul nostru și vrei să fugi ca un fricos dinaintea omului de care-mi bat joc eu ziua și noaptea? Cine mai e ca tine? Cine ți se potrivește?

— Și sfatul tatălui meu? Amintirea lui pe care i-o respect? Și înțelepciunea lui?

— Tată-tău era bătrân; anii îi slăbise judecata și-i tocise puterile.

Leul se hotărî să caute pe om și să se lupte cu el.

Își văzu de drum mai departe cu vulpea lângă el, câinele înainte, maimuța din copac în copac, și vulturul prin văzduh.

La o vreme, vulpea zise: — Ia seama, uite-l colo. Cea care merge călare cu arc și tolba cu săgeți, acela e omul.

— Dar animalul de trece în zare e mare de tot și are patru picioare, și tu-mi spuneai că omul aduce cu maimuța.

— Vezi că, uneori, omul are patru labe care le merită

— grăi vulpea cu viclenie. — Oricum, să știi că omul acela e călare.

— Pe el! — răcni leul, și se repezi furios.

Lupta începu.

Omul, când fugia, când mai trăgea cu arcul câte o săgeată: și tot dându-se înapoi, ori într'o parte, izbuti să atragă pe leu în niște stufișuri.

Deodată, vrând să sară, leul simți că-i fuge pământul de sub picioare și se rostogoli într'o groapă adâncă.

Se zbătu să iasă și se simți prins de toate părțile de mrejele unei plăși.

Căzuse într'o cursă: era pierdut. După ce răgi de câteva ori, înțelese și murmură cu glas înăbușit: — Tată-meu avea dreptate: trebuia să mă păzesc de om, dar acum e târziu și se pregăti să moară cu vrednicie, lucru ce s'ar cădea să-l facă toată lumea când s'a încredințat că a sosit moartea.

Leul rămase nemișcat și-și plecă capul pe piept.

Pe marginea groapei se aplecară iscoditori omul, câinele, vulpea și maimuța: vulturul se rôtia prin văzduh și privia de sus.

Omul aruncă cu o piatră în leu să vadă dacă poate să-i spargă capul.

Leul însă zise:

— Nu mă lovi și nici nu încerca să-mi spargi capul, că e tare și nici nu e vinovat. Rănește-mă cu o săgeată în urechi: ele sunt vinovate pentru că n'am auzit sfatul lui tată-meu; rănește-mă în inimă, pentru că nu l-a iubit și nu l-a respectat cum trebuia.

Și zicând așa, își dădu piept spre lovire.

Omul, care câte-odată este milos, îi ascultă rugămintea, trase o săgeată și leul rămase mort în fundul gropii.

Omul se aplecă voios, gândind: — Ce piele frumoasă; am să i-o jupoiu când m'oiu încredința că a murit.

Vulpea se strecură privind pe furis la om, și zicându-și în sine: Acu' că ești cu treabă, mă duc să-ți mănânc găinile.

Maimuța sări pe câine și încălecă pe el, imitând pe om: cal câinesc și călăreț cu patru picioare, o luară la goană prin pădure.

Vulturul își luă zborul, zicând: — Omul ucise pe leu: trebuie să mă înalț sus de tot ca să nu mă ajungă și cine știe dacă într'o zi n'o să mă ajungă?

AL. POPESCU-TELEGA

CRONICA TEATRALĂ

Teatrul Regina Maria: *Monna Vanna* Teatrul Modern: *Stăpânul fierului*

Dintre toate operele dramatice ale lui Maeterlinck, *Monna Vanna* e cea mai teatrală. Poate chiar că e singura teatrală, în înțelesul curent al cuvântului, afară de *Pasărea albastră* care, bogată în elemente feerico-simbolice, se menține pe scenă fără o construcție dramatică obișnuită. *Monna Vanna* are într'însa și ceva mai senzațional: eroina e femeea cea mai frumoasă din oraș și trebuie să apară, în actul al doilea, îmbrăcată numai într'o mantie care să-i acopere goliciunea. Asemenea amănunte gâdile interesul marelui public și poate să constituie o parte bună dintr'un succes mare. În *Monna Vanna* însă amănuntul acesta e de importanță cu totul secundară. *Monna Vanna* cucerește prin conflictul adânc omenesc pe care-l intrupează. E tragedia necredinței în puritatea femeii. Virtutea Vannei se izbește de concepția lumii care a trivializat iubirea, coborând-o din poezia inimii în patima cărnii. Inafară de un bătrân filozof idealist, nimeni nu mai poate crede că o femeie frumoasă, goală, poate să petreacă o noapte în cortul unui bărbat, fără a-și pângări trupul. Nimeni nu îngăduie ca între un bărbat și o femeie să poată exista altă dragoste decât aceea a cărnii. Rezultatul: virtutea e zdrobită, minciuna triumfă, iubirea curată, împânzită dintr'o amintire duioasă, păstrată în adâncul inimii ca un spri, în înălțăior în viață, se schimbă brusc în pasiune trupească, păcatul își întinde brațele și sărutările peste toată lumea...

Cu o măiestrie rară și cu o desăvârșită stăpânire scenică e construită, gradată și culminată tragedia Vannei. Totul se petrece în mai puțin de douăzeci și patru de ore. Acțiunea se desfășoară într'o linie dreaptă clasică. Fiecare act are câte-o scenă mare, atot cuprinzătoare, clădită cu un meșteșug pe care i l'ar putea invidia vânătorii de efecte puternice. Un model de gradare dramatică e scena din actul întâi în care bătrânul descoperă fiului său, picătură cu picătură, rezultatul demersului său pe lângă comandantul dușman, expunând în acelaș timp, cu o precizie neapăsătoare, întreg conflictul dramei. Calitățile acestea tehnico-teatrale însă nu constituie scopul, ci sânt doar un mijloc de-a sublinia subiectul. Rareori poezia și textul s'au încheat mai frumos într'o adevărată operă de artă. Maeterlinck e desigur mai subtil, mai eteric în celelalte lucrări dramatice ale sale, poate să răscolească taine sufletești mai ascunse, dar nicăiri n'a izbutit, ca în *Manna Vanna*, să creeze adevărați oameni în carne și oase, ale căror ciocniri să zgudue mai puternic toată firea noastră. *Aglavaine și Selysette* sau *Pelleas și Mélisande* sau *Princesa Maleine* sânt, cel puțin astăzi, literatură care te impresionează mai mult citită, pe când *Monna Vanna* e o tragedie vie, tot atât de pătrunzătoare la citire, ca și pe scenă...

D-na Marioara Voiculescu a intrupat pe *Monna Vanna* cu o artă superioară. Deși rolul nu-i oferă prilejul să-și evidențieze toată gama incomparabilului său temperament, a creat o figură impresionantă prin sobrietatea-i clasică, prin reținerile stilizate, prin sinceritatea simțirii.

Ansamblul s'a resimțit de unele insuficiențe. În general însă spectacolul a învederat din nou năzuințele artistice distinse ale d-lui Bulara.

Compania Excelsior se luptă mereu cu greutățile repertoriului. Ne mulțumită cu succesele ușoare, care-i dau serii fructuoase, caută neîncetat să pună în slujbe mai bune talentele de mână întâi ce-o alcătuiesc. Lipsită de posibilitatea de a-și achiziționa lucruri bune franceze, singurele care găsesc căutare și apreciere la noi (din nenorocire, poate), e nevoită să recurgă la alte literaturi dramatice. Astfel, după *Nușa*, ru-sească, iată *Stăpânul fierului*, anglo-americană.

Autor serios Sutro, având la spate succese neînchipuite în viața noastră teatrală. Insuși *Stăpânul fierului* a făcut furori în teatrele engleze și americane. Zadarnic. Bucureștenii preferă *Ghiara*, oricât ar fi de neroadă, sau *Fericirea neveste-mi* și *Calcușul miresei*, cu toate că sânt ultra-ușoare. Chiar critica dă din umeri și trece..

Și totuși *Stăpânul fierului* are lucruri interesante. Dacă n'ar fi decât atmosfera deosebită și tot ar putea să ne oprească puțin. Adevărat că nu prea iese din convențional nimic în *Stăpânul fierului*, iar unde iese puțin, devine cinematografic.. Are însă un sfârșit care ne desvăluie o mentalitate nouă. Și are chiar câteva scene tari.. Eroina e un fel de Nora americană, cerându-și dreptul la viață, cam romantic, viața fiind sinonimă la ea cu iubirea.

D-na Filotti și d. Storin și-a dat toate silințele să ridice *Stăpânul fierului*, izbutind să desemneze două figuri interesante în mijlocul ansamblului șovăitor.

L. R.

Expoziția sculptorului Boambă

— Salonul «Arta», Str. Franklin —

Ce ni se impune de la intrare în expoziția d-lui *Boambă* e munca și totalul ei prestate și depuse, cu rezultatul artistic în opera d-sale, de către doi ochi și două mâini, deopotrivă de harnice.

Hărnicia aceasta l-a făcut posesorul unei abilități ma uale ce-l servește minunat întru exprimarea intențiilor sale. Nu accentuăm asupra acestei calități fiindcă Rodin — de care d-l B. se apropie prin intermediul lui Paciurea — a spus că: meșteșugul e totul. Nu, căci tocmai știința meșteșugului d-l B. o neglijează. Știința care se aplică sculpturii e geometria; fără ea nu se poate face sculptură.

Să nu uităm că: construcția, măsura și echilibrul sunt legi pe care sculptura le-a împrumutat de la arhitectură în serviciul căreia a robit timp de secole. Iar un cap, fie chiar de expresie, înainte de a-l modela îl construiești, căci între construcție și modelaj există o relație ca între subiectul și predicatul gramaticii.

Numim, ca cea mai bine construită, statueta cu titlul «Nu-mi pasă».

În modelajul obiectelor sculpturale se concentrează toată impresionabilitatea tactilă a degetelor de sculptor ale d-lui B. Cu ele prinde lumina și umbra în convexitățile și concavitățile modelajului subtil și cu acest joc, al luminei și umbrei, își animează d-sa opera, o spiritua-

lizează învăluind-o într-o unitate de sentiment de multe ori deplină. Așezate în clar obscurul interiorului domiciliului, aceste opere predispun la reverie ca o pagină de melopee lăsată pe un pian rămas deschis.

Expoziția Chirovici

D-1 *Chirovici* expune în sala întunecoasă din fundul aceluiaș local și care mai accentuează tristețea subiectelor de tablouri : țărani și țărance ce s'au oprit închinându-se în fața troițelor din drum. Mai tratează d-sa și subiecte influențate, în compoziție și tratare, de Grigorescu. Mai personal în cele d'întâii, le vom acorda lor considerația critică posibilă. Intinderea suprafețelor mari — adică lipsite de figuri — din tablouri, servesc subiectul relevând admosfera de singurătate și tristeță ce se degajează mai din toate lucrările d-sale. Expresiunea integrală a acestui sentiment suferă însă din cauza lipsei de valori. Coloarea ținută într-o gamă potolită e inexpresivă căci deși e o pictură de valori, adică compusă din relații de diferențiere între culori deschisă și culori închisă, e lipsită de accentuarea lor.

Calitatea lucrărilor d-sale e o obiectivitate aproape fotografică cu care vede situații și atitudini de o realitate simpatică.

Expoziția Schweitzer

Lucrările d-lui *Schweitzer* sunt de adresă picturală de care însă subiectul tabloului nu se resimte avantajos. În subiectele cu lume și mișcare multă, ea contribuie la vivacitatea subiectului prin vivacitatea tehnice spre obținerea unei impresii de mișcare și momentaneitate.

Aplicată subiectelor liniștite, ca în tablourile d-sale, tehnica aceasta desordonată provoacă tumultul, lipsind subiectul de claritate. Căsește totuș câte-odată acorduri de culori frumoase. Nu putem însă ști dacă nu sunt datorite hazardului. În ori ce caz d-sa pictează cu prea multă culoare.

Expoziția Constantinescu

— Sala Ziarului Dacia —

D-1 *Constantinescu* nu este un stilist, totuși pastelurile d-sale denotă o preocupare de coordonare a liniilor de compoziție spre un punct central. Efectele de culoare au bogăție și o oare-care amploare de ton, ba ce ni se pare curios e că toate aceste calități lipsesc cu totul tablourilor în ulei.

Dar există și artiști cari nu reușesc în toate genurile. Să fie acesta cazul d-sale ? Sau cauzele sunt altele ?

F. ȘIRATO

EINSEMNĂRI

Cântări basarabene de Sergiu Victor Cujbă. — Cântările d-lui Cujbă vor fi desigur bine primite de publicul cititor, având în vedere că sunt *basarabene* și dau dovadă că autorul lor caută să contribuie la unirea sufletească a Basarabiei cu patria-mumă. N'am nevoie să citez decât două versuri, pentru a recunoaște această frumoasă intenție a d-lui Cujbă :

„Să ne unim cu frații ce sunt
cu noi de o fire
Și sunt cu noi de-o lege și
rude prin simțire“...
(Să ne unim pag. 56).

Aș fi nedrept totuși dacă aș remarca numai nota patriotică a volumului; el cuprinde în ade-văr genuri variate: poezii lirice, didactice, pasteluri, file de poezie versificată, imnuri, doine, cântece haiducești, etc.

Aceste variate producții literare ar fi câștigat însă foarte mult dacă n'ar vădi diferite influențe străine cari acooperă în mod apreciabil personalitatea artistică a d-lui Cujbă. Iată, de pildă versuri de o flagrantă asemănare de fond și de formă cu unele versuri eminesciene:

„Lasă globul cel de tină
Cu a patimei văpae;
Lumea voastră stearpă,
rea e,
Tu te naltă spre lumină...!
(Vis de primăvară)

Sau :

„Trecut-au anii dulci, cum trece
norul...“
(Rapsodie pag. 78)

Găsesc (desigur inconștientă—nu învinovățesc pe autor) până și influența lui Anton Pan :

„Un calif voind odată
Un bun sfetnic să-și aleagă
Caută cu de-amănuntul
Prin împărăția ntreagă

Și gășind vre-o cinci anume
El la curte îi pofteste
Și 'nprejuru-i așezându-i,
Cam în astfel le vorbește...“
(Dreptate)

V. M.

Anuarul Gimnaziului I. Malorescu din Giurgiu. — În aceste efemeride ale culturii române ne place să menționăm acest anuar, eșit prin sânguința directorului N. Cartoian. Nu e numai un simplu anuar obișnuit la multe din școlile noastre secundare; e și o încercare culturală cu ajutorul profesorilor aceluși gimnaziu. În aceasta îi stă însemnătatea.. Sunt de menționat însemnările d-lui I. Minea, *Ce cîntse generația Unirii din Moldova* și mai ales notele d-lui N. Cartoian despre *Călătoria lui M. Kogălniceanu în Spania* cu anexa paginilor inedite ale lui Kogălniceanu asupra acestei călătorii.—În tot, o pildă bună de ce ar putea deveni aceste anuare: expresia manifestărilor culturale ale micilor centre din provincie.

S.

Regina noastră Maria, nuvele de Vasile Pop. — Puține lucruri noi se pot spune — într'o notiță atât de scurtă — despre un scriitor care este la al cincisprezecelea volum al său. De altfel cartea aceasta nu aduce nici o notă nouă în activitatea literară a d-lui Pop: suntem în fața unor schițe — deși se numesc nuvele — scrise în stilul ușor, aproape familiar, obișnuit la acest fecund scriitor. Remarc câteva pagini în cari sunt foarte bine redată impresiile pe cari le resimt copiii în prezența „Reginei noastre Maria“; de asemenea bucată interesantă *Spre alt fărâm și mișcătoarea schiță Trei Crai.*

V. M.

A APĂRUT

No. 11

Lectura pentru toți

:: MAGAZIN ILUSTRAT LUNAR ::

SUB DIRECȚIUNEA D-LUI E. LOVINESCU

Sumarul:

Sburătoarele	<i>E. Lovinescu</i>
Ariciul și Sobolul (fabulă modernă într'un act)	<i>Victor Efîmiu</i>
Povestea unei mari mizerii (poezie)	<i>Ludovic Daus</i>
Budapesta sub Comunism (poves- tirea baronesei de Taxis)	<i>Radu Cosmin</i>
Greșeala (schiță)	<i>Caton Theodorian</i>
Versuri albe (poezie)	<i>G. Cair</i>
Necazuri (schiță de ocupație) . . .	<i>Andrei Braniște</i>
Amurg de toamnă (poezie)	<i>Const. A. Giulescu</i>
Eroul (schiță de războiu)	<i>George Cornea</i>

Abonamentele se fac la Librăria ALCALAY & Co.

Lei 36 pentru un an

„ 18 „ șase luni

Prețul unui număr Lei 3,50

EDITURA ALCALAY

ULTIMA NOUȚATE

In editura ALCALAY a apărut:

CADRILUL

Comedie în trei acte de L. REBREANU

reprezentându-se cu un succes deosebit la Teatrul Național
din București

Iată câteva spicuiuri din presă asupra «Cadrilului»:

Dacia. — E o psihologie nouă în teatrul nostru și d. Rebreanu a isbit să-i dea uneori trăsături scilpitoare de umor.

Renașterea Română. — Dialog vioi, caracterizare precisă a personajelor și o înlănțuire strânsă a acțiunii...

Dimineața. — Comedia d-lui Rebreanu e alcătuită în genul onest și naiv, în înțelesul bun al cuvântului, al comediilor lui Schoenthan și Kadelburg.

Steagul. — „Cadrilul“... poate fi redus la o simplă dar delicioasă farsă pentru unii, și ridicat pentru alții până la un adevărat simbol.

Isbânda. — ... Surpind agreabil elegant-șlefuitele aforisme, paradoxuri și sentințe cu cari e împănată piesa.

Epoca. — ... Piesa d-lui Rebreanu e bună și poate fi urmărită cu interes.

România. — Acțiunea este vie, se succede logie; sunt destule scene tari, cari ating perfecțiunea și cari surprind prin spontaneitate, prin claritate, prin natural.

Avântul. — Calitatea esențială a comediei e că e ușoară, veselă și mai ales spirituală...

Rampa. — ... D-l Rebreanu a dovedit mult spirit de observație, adesea ironico-indulgent, uneori satiric.

Chemarea. — „Cadrilul“ a relevat însușirile sale de dramaturg și de tehnician al dialogului.

Indreptarea. — Dialogul, plin de vervă și lipsit de pretenții, e desigur partea cea mai consistentă a piesei...

Adevărul. — Bilanțul total este: două ore vesele, fără altă pretenție decât de-a amuza.

Un volum splendid, cu coperta în culori LEI 7,50